

УДК [159.9:796.011.3-087.36](477)

М. О. БОРОВИК,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0943-6735>;

В. В. КОНОВАЛОВ,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри фізичної реабілітації та спортивної медицини
з курсом фізичного виховання та здоров'я
Національного медичного університету

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СПОРТОМ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто питання, що розкривають процес формування мотивації курсантів закладів вищої освіти з специфічними умовами навчання до занять фізичною підготовкою та спортом. Дано поняття мотиву, проведений аналіз критеріїв становлення мотивації на різних етапах навчання. Встановлено роль змагальності на заняттях з фізичної підготовки, як один із методів виховання особистості курсанта. Розкриті елементи ефективності змагальності. Проведено класифікацію ієрархії мотивів на високий, середній та низький.

Ключові слова: курсант, мотив, фізична підготовка, психофізичні якості.

В умовах реформування МВС України від майбутнього офіцера Національної поліції України вимагається прояв усвідомленої дисциплінованості, організованості, відповідальності. Встановлено, що одними із дієвих засобів оволодіння професійними навичками висококваліфікованого поліцейського є фізична підготовка та спорт. Однак в період навчання у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання у деяких курсантів не неналежному рівні формується мотив та інтерес до занять фізичною підготовкою та спортом, що є причиною зниження рівня їхньої фізичної підготовленості особливо це проявляється на третьому та четвертому роках навчання.

Окремі аспекти пошуку шляхів покращення рівня професійної та навчальної мотивації висвітлювали у своїх порціях такі вчені Ю. М. Антошків, М. О. Ануфрієв, О. М. Бандурка, Ю. С. Баран, А. М. Ковальчук, В. В. Коновалов, О. Г. Піддубний, А. І. Полтавець, О. П. Столяренко, П. В. Яременко.

Мета статті – запропонувати шляхи формування мотивів до занять фізичною підготовкою та спортом курсантами закладах вищої освіти системи МВС.

Однією з педагогічних умов, що впливає на рівень фізичної підготовленості майбутнього офіцера Національної поліції України є формування мотивації до занять з фізичної підготовки та спортом.

Мотив навчання (від лат. *move* – надавати рух, штовхати) – це спонукання, причина поведінки чи вчинку, причина певної діяльності. Внутрішня спонукальна сила, яка забезпечує залучення особистості до пізнавальної діяльності [4, с. 25].

Мотивація позначає систему чинників, що детермінують поведінку особистості, та характеристику процесу, що стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні [5, с. 68].

Головним критерієм, що визначає ступінь високої мотивації до занять фізичною підготовкою та спортом майбутнього офіцера Національної поліції України є суспільні мотиви, (підготовка до захисту публічної безпеки і порядку; охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок

надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги; оволодіння професією поліцейського), а також моральне стимулювання [1].

Формування у курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання мотивації до регулярних занять фізичною підготовкою можливо здійснювати за допомогою різних психологічних та педагогічних прийомів, які в залежності від обраної спеціалізації поліцейського постають у формі певних засобів та заходів [6, с. 370].

На думку В. П. Пугачева, процес формування мотивації суб'єктів навчання складається з певних етапів. На першому етапі під час початкової адаптації, мотивація курсанта характеризується багатовекторністю інтересів та нечітким усвідомленням практичної спрямованості занять. В основному прагнення до фізичного розвитку проявляється в результаті впливу керівників занять.

На другому етапі під час повної адаптації, курсанти усвідомлюють потреби до занять фізичною підготовкою і спортом, мотиви стають більш усвідомленими.

На третьому етапі, під час становлення особистості курсанта в колективі необхідність до фізичного розвитку є усвідомленим рішенням із чітким розумінням мотивів значущості вдосконалення фізичних якостей.

Четвертий етап характеризується закріпленням сформованих мотивів та їх перетворення в якості, які визначаються під дією систематичного виконання, що створює потребу – звичку до постійних занять.

Вивчаючи рівні мотивації на різних етапах навчання прослідковується наступна тенденція: на першому курсі навчання одними з найголовніших факторів, що впливають на високий рівень мотивації є педагогічні впливи з боку фахівців курсової ланки та викладачів кафедри спеціальної фізичної підготовки, суспільно-важливі мотиви та особисті мотиви, куди відносяться – бажання мати добре розвинуте тіло, зовнішність, зміцнення здоров'я, організація власного часу після навчальних занять, підвищення свого соціального статусу серед однокурсників. На другому та третьому курсі зазначені вище мотиви зберігають своє значення, але при певному збільшенні самоствердження в колективі. На четвертому курсі роль особистих мотивів зростає, ще більше, але при цьому спостерігається зниження суспільно-важливих мотивів.

Протягом усіх етапів формування мотивації у курсантів до занять фізичною підготовкою, науково-педагогічному складу доцільно послідовно використовувати педагогічні методи стимулювання навчальної діяльності до яких відносяться: методи формування пізнавальних інтересів; метод забезпечення успіху в навчанні; методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні; та психологічні впливи, що включають в себе комплексне застосування методів виховання особистості курсанта, які включають в себе особистий приклад, заохочення, примус, стимулювання, навіювання, переконання, одним з найголовніших серед яких постає питання змагальності на заняттях з фізичної підготовки [7, с. 144].

Під мотивацією змагальності слід розуміти особливий стан особистості, що формується в результаті співвідношення нею своїх потреб та можливостей з предметом змагальної діяльності, що служить основою для здійснення цілей, спрямованих на досягнення максимально можливого на даний момент результату.

Оцінкою ефективності змагальності, на думку А.І. Ісхакова, постають відображення умов по організації змагальності курсантів на навчальних заняттях з фізичної підготовки в нормативних документах (закладу вищої освіти, факультету, кафедри, курсу); організаційно-методичні (кількісні та якісні) характеристики педагогічних впливів на навчальних заняттях з фізичної підготовки; ступінь охоплення курсантів змагальною діяльністю на навчальних заняттях з фізичної підготовки та при проведенні секційної роботи; моральна задоволеність курсантів змагальною діяльністю у закладі вищої освіти [2, с. 27].

Вдосконалення розвитку змагальності курсантів на заняттях з фізичної підготовки буде відбуватись при стимулюванні свідомої мотиваційної установки та певного психологічного настрою що буде залежати від вольових якостей й буде створювати постійне почуття за результати з фізичної підготовки, а також критичного ставлення до результатів своєї діяльності, прагнення до постійного вдосконалення рівня власної фізичної підготовленості.

Прояв професійної мотивації курсантів до занять з фізичної підготовки можна поділити на три рівня. Перший рівень мотивації (високий) – характеризується яскраво вираженою потребою в професійному вдосконаленні, що сприяє ефективному вирішенню завдань покладених на поліцію.

Другий рівень мотивації (середній) – професійні цінності в діяльності поліцейського не є основними.

Третій рівень мотивації (низький) – характерний відсутністю ціннісних орієнтацій та установок на службу в поліцію, прослідковується проблемна ситуація в навчанні [3, с. 119].

Висновок. Розглянуті вище етапи формування мотивації, рівні мотивації, педагогічні впливи щодо впливу на мотивацію змагальності на заняттях з фізичної підготовки, мають значний вплив на якість їх підготовки до професійної діяльності.

Перспективним напрямком подальших досліджень є поглиблене вивчення педагогічних умов покращення рівня психофізичної підготовленості майбутніх офіцерів Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.03.2019).
2. Вашин А. Н., Исхаков А. И. Педагогический принцип состязательности в военно-прикладных видах спорта // Здоровый образ жизни и физическое воспитание студентов и слушателей ВУЗов : материалы VIII межвуз. науч.-практ. конф. М. : НОУ «ИНЕП», 2010. 338 с.
3. Курлянд З. Н., Хмельюк Р. І., Семенова А. В. Педагогіка вищої школи. Київ : Знання, 2007. 495 с.
4. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы и эмоции. М., 1981. 237 с.
5. Семиченко В. А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль «Направленность». Киев : Миллениум, 2004. 521 с.
6. Смирнов А. Э., Пискунов А. Р., Яцук К. В. Военно-профессиональная мотивация. Молодой ученый. 2016. № 30. С. 366–372. URL: <https://moluch.ru/archive/134/37494/> (дата звернення: 22.05.2019).
7. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Академвидав, 2005. 560 с.

Надійшла до редколегії 13.03.2019